

Dažniausiai nustatomi trūkumai ir klaidos, finansų rinkos dalyviams įgyvendinant CRS ir DAC2 nuostatas

2020-05-14

Pagal Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (toliau – MAĮ) 61¹ straipsnį prižiūrimi finansų rinkos dalyviai, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatyme, taip pat kiti subjektai, jeigu jie apibrėžti kaip duomenis teikiančios finansų įstaigos Europos Sąjungos teisės aktuose, taip pat Lietuvos tarptautinėse sutartyse ar susitarimuose dėl automatinių informacijos apie finansines sąskaitas mainų, privalo kaupti ir Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau - VMI prie FM) pateikti jurisdikcijų, apie kurias reikia pranešti, rezidentų mokesčių tikslais duomenis ir informaciją apie jų sąskaitas, naudojamus tarptautiniams bendradarbiavimo įsipareigojimams pagal minėtuosius teisės aktus įgyvendinti.

Detali šio straipsnio įgyvendinimo tvarka, t. y. duomenis privalančių teikti finansų įstaigų kriterijai, informacija apie praneštiną sąskaitą bei išsamaus patikrinimo procedūros, taikomos finansinėms sąskaitoms, nustatyta VMI prie FM viršininko 2015 m. lapkričio 25 d. įsakymu Nr. VA-102 „Dėl informacijos, būtinos tarptautiniams bendradarbiavimo įsipareigojimams dėl automatinių informacijos apie finansines sąskaitas mainų įgyvendinti, pateikimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintose Informacijos, būtinos tarptautiniams bendradarbiavimo įsipareigojimams dėl automatinių informacijos apie finansines sąskaitas mainų įgyvendinti, pateikimo taisyklėse (toliau - Taisyklės).

Vykdydama finansų rinkos dalyvių teikiamų duomenų rizikos vertinimą bei finansų rinkos dalyvių patikrinimus, VMI prie FM toliau teikia informaciją ir paaiškinimus apie dažniausiai nustatomus trūkumus ir klaidas:

1. **Nesukuriamos tvarkos (priemonės)**, kurios būtų skirtos praneštinoms sąskaitoms nustatyti. Pagal Taisyklių 12 punktą finansų rinkos dalyviai turi nustatyti / sukurti tvarkas (priemones), kurios apimtų (i) jurisdikcijos nustatymą, kurioje sąskaitos turėtojas arba kontroliuojantis asmuo yra rezidentas mokesčių tikslais, (ii) išsamaus patikrinimo procedūras, atitinkančias Taisyklėse išdėstytas procedūras, (iii) gautos informacijos ir finansų įstaigos atliktų veiksmų įrašų saugojimą ne trumpiau kaip 5 metus po laikotarpio, už kurį duomenis teikianti finansų įstaiga teikia reikiamą informaciją, pabaigos;

2. **Nerenkami sąskaitos turėtojo patvirtinimai ir / ar dokumentiniai įrodymai**, patvirtinantys sąskaitos turėtojo rezidavimo jurisdikciją mokesčių tikslais. Tokiu būdu, nesilaikant išsamaus patikrinimo taisyklių, nenustatomos visos praneštinės sąskaitos. Pagal Taisyklių 13.2 papunktį finansų rinkos dalyviai privalo laikytis Taisyklėse išdėstytų duomenų teikimo ir išsamaus patikrinimo procedūrų, skirtų nustatyti, kurios sąskaitos yra praneštinės sąskaitos. Išsamaus sąskaitų patikrinimo procedūros yra reglamentuotos Taisyklių 1-6 prieduose ir apima išsamaus patikrinimo jau esančioms bei naujoms asmeninėms ir subjektų sąskaitoms, specialias išsamaus patikrinimo, papildomos informacijos apie finansines sąskaitas teikimo ir jų išsamaus patikrinimo taisykles;

3. **Nerenkama informacija apie sąskaitos turėtojo rezidavimo jurisdikciją mokesčių tikslais**. Tikrinimų metu nustatoma, kad finansų rinkos dalyviai renka vieną adresą, kuris yra atnaujinamas kartu su sąskaitos turėtojo anketa. Atsižvelgiant į tai, kad nėra tinkamai surenkama informacija apie sąskaitos turėtojo gyvenamosios vietos jurisdikciją mokesčių tikslais, ne retai pasitaikanti klaida - informacija apie sąskaitos turėtoją yra priskiriama skirtingoms jurisdikcijoms už tą patį laikotarpį. Tačiau pagal Taisyklių 14.1 papunktį finansų rinkos dalyviai privalo rinkti ir VMI prie FM pateikti sąskaitos turėtojo adresą ir gyvenamosios vietos jurisdikciją mokesčių tikslais. Gyvenamosios vietos jurisdikcija mokesčių tikslais suprantama kaip rezidavimo vietos jurisdikcija atitinkamais kalendoriniais metais arba kita atitinkama ataskaitinį laikotarpį;

4. **Nerenkami ir / arba, teikiant duomenų rinkmenas, nenurodomi sąskaitų turėtojų identifikavimo numeriai**, o jei mokesčių mokėtojų identifikavimo numerio nėra - funkciniai ekvivalentai (toliau - MMIN). Pagal Taisyklių 14.1 papunktį finansų rinkos dalyviai privalo rinkti ir VMI prie FM pateikti numatytais atvejais sąskaitos turėtojo MMIN. Pažymėtina, kad MMIN, apie kurį

reikia pranešti, yra MMIN, kurį sąskaitos turėtoji priskyrė jo rezidavimo vietos jurisdikcija mokesčių tikslais (t. y. ne kilmės vietos jurisdikcija).

Atkreiptinas dėmesys, kad **MMIN nereikia pranešti Taisyklių 17 punkte numatytais atvejais:** (i) atitinkama valstybė narė arba kita rezidavimo vietos jurisdikcija nesuteikė MMIN (-ų) arba (ii) atitinkamos jurisdikcijos, apie kurią reikia pranešti, nacionaliniai teisės aktai nereikalauja rinkti tokios jurisdikcijos, apie kurią reikia pranešti, suteiktus MMIN (-us). Daugelyje valstybių MMIN yra suteikiamas ir šiuo atveju klientas turi jį pateikti. Tačiau pasitaiko atvejų, kai tam tikrose jurisdikcijose MMIN nesuteikiamas (tuomet naudojamas funkcinis ekvivalentas). Jeigu sąskaitos turėtojas neturi MMIN, jis turi kreiptis dėl MMIN suteikimo, vadovaudamasis rezidavimo mokesčių tikslais valstybėje galiojančiomis taisyklėmis. Daugiau informacijos apie atitinkamose jurisdikcijose galiojančius MMIN formatus galima rasti adresu <http://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/tax-identification-numbers/#d.en.347759>.

Finansų rinkos dalyviai **gali nenurodyti** sąskaitos turėtojo ar jį kontroliuojančio asmens MMIN Taisyklių 10 priede nurodytoje XML duomenų rinkmenos apraše **tik Taisyklėse numatytais atvejais**. Todėl tik šiems atvejams XML duomenų rinkmenoje MMIN laukų privalomumas Taisyklių 10 priede yra numatytas su požymiu „N“ (neprivalomas);

5. **Teikiant duomenų rinkmenas, nenurodomos sąskaitos turėtojų gimimo datos.** Pagal Taisyklių 14.1 papunktį finansų rinkos dalyviai privalo rinkti sąskaitų turėtojų gimimo datas ir pranešti VMI prie FM.

Atkreiptinas dėmesys, kad, teikiant duomenų rinkmenas, sąskaitos turėtojo **gimimo data yra privaloma** visoms naujoms sąskaitoms, t. y. atidarytoms nuo 2016-01-01. Jau atidarytoms sąskaitoms finansų rinkos dalyviai **gali nenurodyti** sąskaitos turėtojo ar jį kontroliuojančio asmens gimimo datos Taisyklių 10 priede nurodytoje XML duomenų rinkmenos apraše **tik Taisyklių 18 punkte numatytais atvejais**. Todėl tik šiems atvejams XML duomenų rinkmenoje gimimo datos laukų privalomumas Taisyklių 10 priede yra su požymiu „N“ (neprivalomas);

6. **Neužtikrinama, kad gauta informacija būtų saugoma ne trumpiau kaip 5 metus.** Pagal Taisyklių 12.3 papunktį finansų rinkos dalyviai privalo užtikrinti, kad pagal Taisyklės gauta informacija, susijusi su finansinėmis sąskaitomis, būtų saugoma ne trumpiau kaip 5 metus po laikotarpio, už kurį duomenis teikianti finansų įstaiga teikia reikiamą informaciją, pabaigos;

7. **Nesaugojami atliktų veiksmų, kurie atliekami, vykdam Taisyklėse nurodytas procedūras, įrašai.** Pagal Taisyklių 12.4 papunktį duomenis teikiantys finansų rinkos dalyviai privalo registruoti veiksmus, kurių imasi, ir visus įrodymus, kuriais remiasi, vykdydamos Taisyklėse minimas procedūras, ir tinkamas priemones tokiems duomenims gauti. Tokie įrašai turi būti saugomi ne trumpiau kaip 5 metus po laikotarpio, už kurį duomenis teikianti finansų įstaiga teikia reikiamą informaciją, pabaigos;

8. **Nepranešami rezidentų mokesčių tikslais duomenys ir informacija apie sąskaitas, kai sąskaitos uždarymo data patenka į ataskaitinį laikotarpį.** Pagal Taisyklių 14.4 papunktį kiekvienas duomenis teikiantis finansų rinkos dalyvis privalo VMI prie FM pateikti informaciją apie sąskaitos uždarymą, jei per tuos metus sąskaita buvo uždaryta. Tokiu atveju finansų rinkos dalyviai XML duomenų rinkmenoje privalo pažymėti, kad sąskaita uždaryta;

9. **Nepranešami rezidentų mokesčių tikslais duomenys ir informacija apie jų sąskaitas, kai sąskaitos yra neaktyvios,** t. y. kuriose nevykdomos operacijos. Tačiau sąskaita pradedama laikyti praneština nuo tos dienos, kai atlikus Taisyklių III skyriuje ir Taisyklių 1-5 prieduose išdėstytas išsamaus patikrinimo procedūras, nustatoma, kad sąskaita yra praneština ir sąskaita nebus laikoma neatitinkančia praneštinios sąskaitos reikalavimų vien todėl, kad sąskaita yra neaktyvi;

10. **Nepranešami rezidentų mokesčių tikslais duomenys ir informacija apie sąskaitas, kai ataskaitinio laikotarpio pabaigoje sąskaitos likutis yra 0 (nulis).** Pagal Taisyklių 20 punktą sąskaita laikoma praneština (išskyrus atvejus, kai numatyta kitaip) net ir tada, kai likutis arba vertė yra lygi 0 (nuliui) arba neigiama, arba suma nebuvo įmokėta / įskaityta į sąskaitą. Sąskaitos likutis arba vertė nustatomi paskutinę kalendorinių metų dieną. Pažymėtina, kad apie sąskaitą, kurios likutis arba vertė yra neigiama, būtina pranešti kaip apie sąskaitą, kurios likutis arba vertė yra lygi 0 (nuliui);

11. **Neteisingai nustatomi sąskaitų likučiai.** Pagal Taisyklių 14.4 papunktį finansų rinkos dalyviai privalo rinkti ir VMI prie FM pateikti informaciją apie kiekvienos praneštinės sąskaitos likutį arba vertę, nustatytą atitinkamų kalendorinių metų pabaigoje. Pažymėtina, kad, kaip ir nurodyta Taisyklių 5 priedo 3.1 ir 3.2. papunkčiuose, duomenis teikiantis finansų rinkos dalyvis, siekdamas nustatyti asmens ir subjekto (juridinio asmens) turimų finansinių sąskaitų bendrą likutį arba sumą, privalo susumuoti visas finansines sąskaitas, kurias tvarko finansų rinkos dalyvis arba susijęs subjektas, tačiau tik tiek, kiek duomenis teikiančios finansų įstaigos kompiuterinės sistemos sieja finansines sąskaitas su duomenų elementu. Taikant šioje dalyje apibūdintus sumavimo reikalavimus, kiekvienam iš bendros finansinės sąskaitos turėtojų yra priskiriamas visas bendros finansinės sąskaitos likutis arba suma;

12. **Nesilaikoma Taisyklėse nurodytų reikalavimų sąskaitas priskirti nedokumentuotoms sąskaitoms.** Finansų rinkos dalyviai, atlikdami Taisyklių 1 priede nurodytas išsamaus patikrinimo procedūras, taikomas, siekiant nustatyti, kurios iš jau esančių asmeninių sąskaitų yra praneštinės sąskaitos, turi nustatyti sąskaitos turėtojo gyvenamąją vietą mokesčių tikslais. Jei duomenis teikianti finansų įstaiga iš turimų duomenų nenustato sąskaitos turėtojo gyvenamosios vietos mokesčių tikslais, tuomet ji privalo gauti iš tokio sąskaitos turėtojo patvirtinimą arba dokumentinį įrodymą, kad galėtų nustatyti sąskaitos turėtojo gyvenamąją (-ąsias) vietą (-as) mokesčių tikslais. Jei duomenis teikianti finansų įstaiga negali gauti tokio sąskaitos turėtojo patvirtinimo arba dokumentinio įrodymo, ji turi VMI prie FM pranešti, kad ši sąskaita nėra dokumentais patvirtinta. Tokiu atveju finansų rinkos dalyviai XML duomenų rinkmenoje privalo pažymėti, kad sąskaita nedokumentuota ir / ar negautas sąskaitos turėtojo patvirtinimas apie ją;

13. **Pagal MAĮ 55 straipsnio 2 dalį VMI prie FM pateiktos sąskaitos, kurios ir pagal Taisykles yra nustatomos kaip praneštinės, nepateikiamos atitinkamų metų duomenų rinkmenoje.** Finansų rinkos dalyvis pagal Taisyklių 14.2 papunktį privalo laikytis Taisyklėse išdėstytų duomenų teikimo ir išsamaus patikrinimo procedūrų.

Finansų rinkos dalyviams, įgyvendinantiems Taisykles, VMI prie FM rekomenduoja kaip pavyzdžiu ar aiškinimo šaltiniu remtis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (*angl. Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD*) parengtu bendroju duomenų teikimo standartu (*angl. Common Reporting Standard CRS*) ir jo komentaru¹ bei Automatinio finansinės informacijos mokesčių klausimais keitimosi standarto įgyvendinimo vadovu (*angl. Implementation Handbook*)².

1 <https://www.vmi.lt/cms/crs-teisine-baze> arba

<https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/standard-for-automatic-exchange-of-financial-account-information-in-tax-matters-second-edition-9789264267992-en.htm>

2 <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/implementation-handbook-standard-for-automatic-exchange-of-financial-information-in-tax-matters.pdf>